

DYSLEXI

Vad är det egentligen och vad kan underlätta?

MATEMATIK

$$4^2 \quad 1x=2y \\ 3x2 \quad 7-1+$$

Personer med dyslexi kan få svårt med matematik. Det finns flera förklaringar till det. Här kommer några:

- Matematik är ett språktungt ämne som innehåller många nya begrepp och ställer krav på att personen ska kunna rabbla kunskap utantill, som multiplikationstabellen. Detta är något som personer med dyslexi ofta har svårt med.
- Personer med dyslexi riskerar att läsa fel och ha svårt att förstå det de läser vilket gör det svårt att lösa matematikuppgifter som innehåller mycket text.
- Många personer med dyslexi har svårt att uttrycka sig i skrift, vilket gör det svårt för dem att redovisa hur de har tänkt när de löst uppgiften.
- För att kunna utföra matematikuppgifter behövs ett välfungerande arbetsminne. Personer med dyslexi har ofta ett nedsatt arbetsminne.

! Genom att använda bilder eller föremål samt förenkla och korta ner texten i matematikuppgifterna blir matematiken mer tillgänglig för personer med dyslexi.

SKRIVNING

Personer med dyslexi har vanligtvis svårigheter med att stava ord. Det brukar vara svårt att stava ord som inte stavas som de låter, som t.ex. bibliotek eller ord som innehåller tje- och sje-ljud. Bokstäver kan bytas ut eller hamna på fel plats i orden. Samma princip gäller som vid läsning, om det skrivtekniska tar för mycket kraft så kan det få negativ effekt på innehållet.

! Det finns många bra digitala lärsurser för skrivande, så som rättstavningsprogram, ordprediktion och röstmatning/diktering som kan underlätta mycket i skrivandet.

LÄSNING

Vid dyslexi är det avkodning av ord som är problematisk. För yngre barn är det vanligt att det tar lång tid att lära sig att koppla ihop bokstav med bokstavsljud och att sammanljudade bokstäver till ord. Även om de flesta så småningom lär sig att avkoda ord, så kan ungdomar och vuxna ha en långsam och mödosam avkodning vilket gör att läsningen tar tid och kraft. När läsningen blir väldigt ansträngande påverkar den ofta förståelsen av textens innehåll.

! Strukturerad avkodningsträning ökar läsförmågan och kan ge bättre läsflyt. Bra stöd och anpassningar i skolan, som att få läsa med öronen via talsyntes och inlästa läromedel, kompenserar och stöttar lärandet i skolan.

ELEFANT?
FLODHÄST?
NOSHÖRNING?

ORDMOBILISERING

Det är vanligt att personer med dyslexi också har svårt med att snabbt och effektivt plocka fram ord ur ordförrådet. Det kan visa sig som svårigheter att hitta rätt ord i sammanhanget trots att personen egentligen kan ordet, eller genom felbenämningar. Exempelvis kanske "flodhäst" benämns som "noshörning" trots att hen vet skillnaden och har båda orden i sitt ordförråd. Ibland tolkar omgivningen det som om dessa personer har ett litet ordförråd, men så behöver det inte vara.

! Ordmobiliseringssvårigheter går inte att träna bort men det är bra att veta att det hör ihop med dyslexin. Det finns bra strategier att träna, som att öva förmågan att beskriva med andra ord.

FONOLOGI

Fonologiska svårigheter innebär svårigheter med att uppfatta bokstavsljuden i ord och var i orden de befinner sig. Det är fonologiska svårigheter som är grundorsaken till läs- och skrivsvårigheterna vid dyslexi. Det betyder att om man har svårt att identifiera och höra skillnad på bokstavsljuden får man svårt att läsa och skriva. Det är också fonologiska svårigheter som gör att personer med dyslexi kan få svårt med engelska.

! Genom att träna fonologisk medvetenhet tidigt, redan i förskoleåldern kan läs- och skrivsvårigheter förebyggas. Detta görs exempelvis genom att leka och laborera med språkljuden, att lyssna efter ljuden i ord och identifiera ord som börjar på samma bokstavsljud.

ARBETSMINNE

Arbetsminnet är den del av minnet vi använder när vi behöver hålla saker i minnet kortsiktigt för att kunna lösa en uppgift. Arbetsminnet spelar en stor roll i läsningen. För att förstå det vi läser behöver vi kunna hålla informationen i minnet, koppla den till det vi tidigare läst och sen dra slutsatser om innehållet.

! Arbetsminnet går inte att träna upp, men det finns bra strategier som underlättar:

- Repetera saker många gånger
- Använd visuellt stöd som bilder eller olika stil på texten beroende på innehållet.
- Ge förståelse genom att gå igenom begrepp, handling och struktur inför nya moment så är det lättare att lära sig.
- Sammanfatta efteråt vad ni pratat om eller gått igenom.